

**ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЗАВОДА ЗА КУЛТУРУ ВОЈВОЂАНСКИХ СЛОВАКА
ЗА 2023. ГОДИНУ**

Садржај:

1. УВОД

2. РАЗВОЈНО-ИСТРАЖИВАЧКО ОДЕЉЕЊЕ

Програм 1: Научна истраживања, конференције и саветовања

Програм 2: Издавачка делатност ЗКВС

Програм 3: Фото-конкурс

Програм 4: Дигитализација црквених регистара

**3. ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНО И КОМУНИКАЦИОНО ОДЕЉЕЊЕ
(ИНДОК)**

Програм 1: Портал: www.slovackizavod.org.rs

Програм 2: База података културе војвођанских Словака

Програм 3: Библиотека, обрада и куповина нових књига

**4. ОДЕЉЕЊЕ ЗА КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ, СТРУЧНО
УСАВРШАВАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ У ОБЛАСТИ КУЛТУРЕ И УМЕТНОСТИ
СЛОВАКА У ВОЈВОДИНИ**

Програм 1: Подршка културно-уметничким манифестацијама

Програм 2: Програми стручног усавршавања и образовања у култури и уметности

Програм 3: Промоција активности културе војвођанских Словака и делатности

Завода

Програм 4: Развој културне продукције у мањим срединама

Програм 5: „Божихна бајка“

Програм 6: Портрети словачких културних активиста из Србије

Програм 7: Подршка књижевним издањима

5. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Програм 1: Награда „Pro Cultura Slovaca“ за културни подвиг године Словака из
Доње земље

Програм 2: Промоција словачке војвођанске културе у иностранству

Програм 3: Међународне манифестације и развој интеркултуралног дијалога

1. УВОД

Завод за културу војвођанских Словака је 2023. године реализовао делатност у циљу очувања и унапређења материјалног и нематеријалног културног наслеђа, као и подршке и промовисања савремених облика словачке културе у Србији. ЗКВС је своју делатност обављао у складу са надлежностима, које проистичу из статута и одлуке оснивача, кроз сталну информативно-документациону, развојно-истраживачку, презентациону и едукативну делатност и међународну сарадњу са партнерским организацијама.

Извештај о раду завода за 2023. годину заснован је на Програму рада за 2023. годину, односно на Финансијском плану за 2023. годину, које су одобрили Управни одбор ЗКВС и оснивачи ЗКВС – Национални савет словачке националне мањине и Покрајинска влада АП Војводине.

Завод за културу војвођанских Словака ове године је променио своје дугогодишње седиште и тренутно ради у улици Арсе Теодоровића 11 у Новом Саду, у објекту који је заводу уступила и за његове потребе реновирала Управа за имовину и имовинско-правне послове Новог Сада. Финансијску подршку за додатну опрему обезбедио је Покрајински секретаријат за културу. Нове просторије су биле свечано отворене у четвртак, 23. марта, а овом приликом је директор ЗКВС Владимир Францисти, поред бројних посетилаца и представника медија, пожелио добродошлицу и Милану Ђурићу, градоначелнику града Новог Сада, Драгани Милошевић, покрајинској секретарки за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама, Душанки Петраковој, председници НССНМ и Моники Подсклановој Шухајдовој, заменици амбасадора Словачке Републике у Србији.

У јуну 2023. године дошло је до промене на руководећој функцији Завода, када је након демисије директора Владимира Францистија на на ову функцију именована Ана Слевакова, као вршилац дужности.

2. РАЗВОЈНО-ИСТРАЖИВАЧКО ОДЕЉЕЊЕ

Програм 1: Научна истраживања, конференције и саветовања

Програм 2: Издавачка делатност ЗКВС

Програм 3: Фото-конкурс

Програм 4: Дигитализација црквених регистара

Програм 1:

Научна истраживања, конференције и саветовања

19. Музиколошка конференција „Словачка музика у Војводини“

У суботу, 2. децембра, у ЗКВС је одржана 19. Музиколошка конференција „Словачка музика у Војводини“. Конференција је била посвећена двома јубиланткињама, музичким педагошкињама и хорским диригенткињама, Ани Медвеђовој и Мариени Станковић Кривак. На самом почетку конференције представљен је зборник музиколошких радова са претходне, 18. конференције, а потом је уследио стручни део, коме су присуствовали бројни домаћи и страни учесници. Овога пута су учесници из иностранства учествовали онлајн. Били су то проф. др Милан Пазурик из Банске Бистрице, др Кристина Ломенова из Братиславе, која је прочитала и прилог своје колегинице др Мириам Тимкове, као и мр Марија Катарина Хркљова из Комарна. Директно на конференцији су своје прилоге представили др Јурај Суђи, Алена Пешкова, мр Емилија Станковић, Ана Медвеђова мл., др Милина Склабински, док је прилоге Чарне Милинковић и Ане Зорњан прочитала Даница Врбова, а текст Вјере Бенкове Вјера Дорчова Бабјакова.

Програм 2:

Издавачка делатност ЗКВС

У оквиру издавачке делатности, ЗКВС је 2023. године објавио, односно подржао објављивање:

„СУЂИ – сликарство“

ЗКВС је у оквиру своје едиције књижевних издања *SlovArt* објавио ликовну монографију „СУЂИ – сликарство“, као њен трећи том. Реч је о репрезентативној публикацији, која на 160 страна пружа мноштво информација о животу и раду овог уметника, родом из Кисача, који је студирао камерно сликарство на Академији ликовних уметности у Братислави, у класи народног уметника и професора Јана Желибског. Текстурални део монографије је писан тројезично (на словачком, српском и енглеском језику) и даје евалуацију уметничког стваралаштва из пера ликовног критичара Владимира Валенћика. Сливовни део публикације, који се састоји од висококвалитетних колорних репродукција, мапира рад Милана Суђија од времена студија у Братислави, све до данас. Публикација је употпуњена и детаљно обрађеном биографијом аутора, као и низом фотографија из његовог приватног живота, његове изложбене делатности и сл. Монографију је графички приредио Михал Мадацки.

Годишњак ЗКВС „Мајак“

Поред редовног медијског извештавања о својим активностима на својој веб-страници, ЗКВС је детаљан преглед својих активности из 2022. године објавио и у штампаном облику у годишњаку „Мајак“. Аутори текстова су радници Завода, али и његови спољни сарадници. У годишњаку су текстови објављени двојезично, илустровани су бројним фотографијама и модерно уређени. Годишњак садржи, такође, и ажуриран адресар словачких културних друштава, удружења и организација. Годишњак није проданог карактера.

Зборник радова са 18. Музиколошке конференције

Зборник је донео значајна музичко-теоријске, етномузиколошке и културолошке радове са 18. Музиколошке конференције, која је одржана 26. новембра 2022. године. Објављени радови стручњака са тзв. Доње земље понудили су свеобухватан преглед збирки и документованих словачких народних песама код Словака у Мађарској, Румунији, Хрватској и Бугарској, чиме је створен важан предуслов за потенцијалне будуће научне компарације, истраживања и анализе њихових сличности и специфичности у односу на збирке Словака из Србије.

„У корену љубичице“

Поводом обележавања 200 година од рођења аутора Јозефа Подхрадског, објављена је библиофилија под називом „У корену љубичице“. Библиофилија садржи три песме Подхрадског, које је одабрао познавалац његовог опуса Вићазослав Хроњец. Њен уредник је Ладислав Чањи, а графички ју је уредио и илустровао академски графичар Јозеф Клаћик. Објављена је као пети том едиције *Библиофилије* и презентована је у оквиру 67. Књижевног саветовања.

„Дуг сликарски пут сликара наиве из Падине, ЈАНА БАЧУРА, у фотографијама, 1950 – 2000, други део“

Завод је ове године објавио други том публикације посвећене бивоту и делу знаменитог представника наивне уметности војвођанских Словака, Јана Бачура из Падине. Публикација коју је саставио и припремио за штампу Мартин Пребуђила, кроз мноштво документарног материјала, објављених текстова и фотографија прати уметнички пут Јана Бачура и периоду након 2000. године.

„Традиционална словачка свадба у Пивницама“

Завод за културу војвођанских Словака у оквиру своје издавачке делатности објављује публикације посвећене култури војвођанских Словака, а посебан сегмент је посвећен научним радовима који обрађују традиционалну културу. 2023. године Завод је објавио друго, ревидирано издање публикације „Традиционална свадба Словака у Пивницама“ ауторке Ане Зорњан.

„Троглас – књижевна турнеја по Доњој земљи“

ЗКВС је одлучио да објави збирку песама песника који су учествовали у истоименом пројекту књижевних сусрета песника из три државе Доње земље – Мађарске, Румуније и Србије, који су били одржани у свакој од поменутих држава. Тако се у збирци могу пронаћи песме по три аутора из ове три државе. Збирка под називом „Троглас – књижевна турнеја по Доњој земљи“, била је представљена у Кисачу, 3. новембра, у оквиру истоимене манифестације. Њен одговорни уредник је Ладислав Чањи.

Програм 3:

13. Фото-конкурс

Војнички живот војвођанских Словака

Завод за културу војвођанских Словака је у четвртак, 19. октобра, организовао свечано оцењивање 13. кола фото-конкурса са темом Војнички живот војвођанских Словака. На адресу Завода за културу војвођанских Словака пристигло је укупно 366 фотографија из 16 средина (Бачка Паланка, Бачки Петровац, Бело Блато, Бингула, Челарево, Гложан, Лалић, Луг, Кисач, Нови Сад, Падина, Панчево, Пивнице, Силбаш, Стара Пазова и Војловица). Укупно је то чинило 23 пошиљке. Похвалу заслужују Гложанци и Пивничани, који су ове године били најактивнији. Фотографије које су учесници послали се могу сврстати у четири периода: Аустроугарска и Први светски рат (57 фотографија), Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца / Краљевина Југославија (98 фотографија), Други светски рат (62 фотографије) и послератни период – војска Југословенске народне армије (127 фотографија). Стручни жири, који је радио у саставу: др Самуел Человски (председник комисије), историчар Јан Ђемровски и радник ЗКВС Ладислав Чањи (чланови), одлучио је да похвали допринос Зузане Ђуровкове из Кисача, која је на овогодишњи конкурс послала чак 62 фотографије, те јој је додељено Почасно признање за изванредан допринос у изградњи фотографске базе података ЗКВС. Диплому за изузетан допринос 13. колу фото-конкурса ЗКВС са темом Војнички живот војвођанских Словака добила је Зузана Дудок из Гложана.

Програм 4:

Дигитализација црквених регистара

Завод за културу војвођанских Словака је 2023. године у сарадњи са СЕАВЦ у Србији реализовао пројекат дигитализације црквених регистара Словачке евангеличке а. в. цркве у Србији. У оквиру пројекта су дигитализовани регистри у насељима: Арадац, Бело Блато, Бингула, Бољевци, Добановци, Хајдучица, Јаношик, Ковачица, Љуба, Нови Сад, Остојићево, Шид, Војловица, Зрењанин. Добијени материјал ће бити стручно обрађен и постаће део базе података ЗКВС, а у будућој фази реализације пројекта би требало да постане доступан и у електронској форми и за ширу јавност.

3. ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНО И КОМУНИКАЦИОНО ОДЕЉЕЊЕ (ИНДОК)

Програм 1: Портал: www.slovackizavod.org.rs

Програм 2: База података културе војвођанских Словака

Програм 3: Библиотека, обрада и куповина нових књига

Програм 1:

Портал: www.slovackizavod.org.rs

Портал културе војвођанских Словака налази се на адреси: www.slovackizavod.org.rs. Од 2009. године, од када га ЗКВС одржава, постао је често посећени медиј и озбиљан партнер другим интернет, штампаним, телевизијским и радијским медијима. Садржај портала се развија, а основ овог развоја је свакодневни рад ЗКВС. Током 2023. године је ЗКВС посетиоцима сајта понудио бројне репортаже и стручне текстове, низ фотографија и стручних прилога, неколико јавних позива, календар догађаја, нове текстове о медијима војвођанских Словака, часописима и периодичним публикацијама, о актуелним издањима, удружењима, о артефактима културног наслеђа и многе друге теме из области културе војвођанских Словака.

Портал је прикупио документарну грађу из свих области културе и уметности војвођанских Словака и тиме испунио основну мисију Завода, која је дефинисана Статутом.

Програм 2:

База података културе војвођанских Словака

Електронска база података Завода за културу војвођанских Словака настала је 2009. године, као пројекат који омогућава да се на једном месту систематизују и чувају дигитализовани

аудио, видео, штампани и фото-материјали, са намером стварања електронског архива који ће доприносити очувању, унапређењу и развоју истраживачке делатности и културе војвођанских Словака, уопштено. Од настанка електронске базе података, овде се уноси разноврсна архивска грађа – најстарији видео-снимци, старе фотографије, репродукције уметничких дела, снимци народних песама, дигитализовани часописи, итд. Сваки ентитет се детаљно обрађује и описује се наведеним метаподацима и тако се постепено припрема за стварање једног свеобухватног електронског архива о култури војвођанских Словака.

Програм 3:

Библиотека, обрада и куповина нових књига

Од свог оснивања, ЗКВС гради сопствену приручну библиотеку и нуди богату листу наслова на разним језицима и из разних области свима који су заинтересовани за словачку војвођанску културу. Реч је о књигама које свакодневно могу доћи у руке читаоцима ради њихове практичне употребе, а има и оних које у себи скривају највреднија уметничка или стручна дела војвођанских Словака а које, такође, представљају велики део богатства Завода. Циљ библиотеке није само да понуди бољу информисаност о словачкој националној заједници у Војводини, већ и изворе и услуге за овдашње научне раднике, стручњаке, уметнике и остале грађане, као и помоћ у образовању или истраживању. Осим тога, њен циљ је да прикупља, обрађује и чува све релевантне писане изворе ноцилаца ресурса, који се тичу војвођанских Словака. Књижевни фонд Завода чине речници, енциклопедије, лингвистички приручници, књижевна дела словачких војвођанских аутора, критике, теорије књижевности, монографије села и градова, монографије личности, књиге из области ликовне, музичке позоришне и филмске уметности, филозофије, етике, архитектуре, религије, културне историје, народне културе, етнологије, журналистике, културног менаџмента и политичких наука, затим библиографије, биографије, зборници, итд. Вредан део фонда чине серијске публикације и некњижевни материјал, као што су мултимедијални извори, брошуре, каталози, плакати, билтени, позивнице, итд...

4. ОДЕЉЕЊЕ ЗА КУЛТУРНО-УМЕТНИЧКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ, СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ У ОБЛАСТИ КУЛТУРЕ И УМЕТНОСТИ СЛОВАКА У ВОЈВОДИНИ

Одељење за културно-уметничке манифестације, стручно усавршавање и образовање у области културе и уметности подржава, координира и реализује програме и активности најзначајнијих програма који доприносе развоју културе и уметности војвођанских Словака, у сарадњи са представницима општина, Националним саветом словачке националне мањине и Покрајинском владом АПВ, припрема документа о организовању културно-уметничких програма, фестивала и смотри, њихове календаре и програме, календаре јубилеја, као и

финансијске планове за извођење програма и сл. У оквиру свог изложбеног простора, Завод у сарадњи са осталим културним установама и удружењима грађана из области културе, организује изложбе, програме и промоцију свих облика уметничког стваралаштва.

Програм 1: Подршка културно-уметничким манифестацијама

Програм 2: Програми стручног усавршавања и образовања у култури и уметности

Програм 3: Промоција активности културе војвођанских Словака и делатности
Завода

Програм 4: Развој културне продукције у мањим срединама

Програм 5: „Божихна бајка“

Програм 6: Портрети словачких културних активиста из Србије

Програм 7: Подршка књижевним издањима

Програм 1:

Подршка културно-уметничким манифестацијама

ЗКВС од 2013. године финансијски и организационо подржава најзначајније фестивале војвођанских Словака.

51. едиција Фолклорног фестивала „Танцуј, танцуј...“

51. едиција Фолклорног фестивала „Танцуј, танцуј...“ одржана је 17. јуна 2023. године у ареалу гложанског амфитеатра. На овогодишњем фестивалу су учествовале певачке групе, народни оркестри и фолклорни ансамбли из Пивница, Бачког Петровца, Ковачице, Падине, Старе Пазове, Новог Сада, Кисача, Војловице, Хајдучице, Гложана, Шида, Арадца, Луга, Кулпина, Ердевика и Илока (Хрватска). Гостујући ансамбли су били: Фолклорни ансамбл Српског културног центра „Стефан Немања“ из Краљева, Мађарски КУД „Сирмаи Карољ“ – ФА „Цифра“ из Темерина, Русински културни центар из Новог Сада, као и гости из Фиљакова (Словачка република), Мартина Агарски из Бољеваца и Растислав Струхар из Гложана. Наступе фолклорних ансамбала пратио је и оцењивао жири у саставу: Зденка Бобачек, Јан Славик и Владислав Поп. Народне ношње оцењивао је етнолог Маријан Павлов, а када је у питању жири који је вредновао наступе певачких група и оркестара, он је радио у следећем саставу: Милина Склабински, Јармила Јурица Ступавски и Словенка Бенкова. У категорији фолклорних ансамбала, 1. место освојио је ФА „В пивњицком пољу“ у оквиру СКУД „Пивнице“, старија група, за кореографију „На зимској игранци“. У категорији певачких група победила је мушка певачка група СКУД „Пивнице“. У категорији народних

оркестара, жири је одлучио да неће доделити награду, будући да се такмичио само један оркестар. Дипломе за народну ношњу освојили су СКПД „Ердевик“ из Ердевика, СКУД „Слњечњица“ из Падине и СКУД „Пивнице“ из Пивница. Фестивал је имао неколико пропратних догађаја – вашар у организацији УЖ „Словенка“, изложбу „Једне обичне суботе у прошлости“, 30. „Гложанску палету“ – изложбу гложанских ликовних уметника, као и изложбе фотографија „Свет старих очима младих“ и „110 година позоришне делатности у Гложану“.

„Позоришне ловорике“ 2023

Од 27. октобра до 4. новембра 2023. године одржана је 53. Смотра словачког аматерског позоришног стваралаштва у Србији „Позоришне ловорике“. У програму фестивала наступило је шест позоришних ансамбала: Аматерско позориште „Јанко Чеман“ из Пивница са представом „7 сведока“, аутора Петера Карваша, у режији Цирила Париша Бодочана; Колектив креативних аматера „КОКРАМ“ из Ковачице са представом Катарине Мишикове Хицингерове „Богатство душе“, у режији Михала Биреша, КЦ „State of Art“ из Војловице-Панчева са плесно-покретном представом „Убили смо маму, замало“, ауторке Алисе Оравец, СП „ВХВ“ при СКУД „Херој Јанко Чмелик“ и Центар за културу из Старе Пазове са представом Милоша Николића „Ковачи“, у режији Александера Бака, Позориште „ВХВ“ из Бачког Петровца са представом „Москва – Петушки“, у режији Марине Дирове и Бранислава Чемана, СКЦ „Павел Јозеф Шафарик“ из Новог Сада са представом „Размишљања о мушкарцима“, рађеној према мотивима предлошка „Женски разговори“, у режији Растислава Зорњана. Стручни жири, који је радио у саставу: дипломирани режисер Мирослав Бенка, председник, режисер Јан Привизер и Миодраг Петровић, глумац СНП из Новог Сада, одлучио је да прву награду, златну плакету, уједно и награду Националног савета словачке националне мањине у Србији, равноправно додели двома представама: „Москва – Петушки“ Позоришта „ВХВ“ из Бачког Петровца и представи „Ковачи“ Словачког позоришта „ВХВ“, Словачког културно-уметничког друштва „Херој Јанко Чмелик“ и Центра за културу Стара Пазова.

„3 x Ђ“ – смотра дечјег позоришног стваралаштва

29. смотра дечјег позоришног стваралаштва „3 x Ђ“ одржана је 10. јуна у Старој Пазови, а овога пута је била нетакмичарског, дакле ревијалног карактера, а на репертоару је имала 4 представе, и то: из Старе Пазове, Селенче, Пивница и Клека. Најпре су наступили чланови позоришне секције ОШ из Старе Пазове са адаптираном представом, коју су одиграли и прошле године, „Мој први састанак“, ауторке Марије Котвашове Јонашове, у режији Ивана

Јечмена и Александра Маћерака. Затим су се представили ђаци ОШ „Јан Колар“ из Селенче са представом рађеном према мотивима народне приповетке „Вук и седам јарића“, у режији Ане Колек и Терезе Жјак. Аматерско позориште „Јанко Чеман“ из Пивница одиграло је занимљиву представу према предлошку Вјере Бенкове „Пустите контрабас у радио“, у режији Љубослава Мајере. Чланови позоришне секције ОШ „Јован Дучић“ из Клека су на смотри „3 x Ђ“ наступили са најбољом овогодишњом представом на дечјој покрајинској смотри у Темерину, „Много немира због Шекспира“ ауторке Терезе Јањић, у режији Татјане Дурсун.

„Златни кључ“ – фестивал словачке забавне музике

У недељу, 22. октобра 2023. године, у селеначком Дому културе одржан је 42. Фестивал словачке забавне музике „Златни кључ“. Овогодишњи фестивал донео је 15 нових композиција у жанру забавне музике и био је директно емитован на РТВ 2. Композиције је оцењивао жири у саставу: Марина Адамов Стојадиновић, Валерија Ферчакова и Ондреј Павчок. Према њиховој одлуци, победничка композиција фестивала је „То није моје име“, композиторке и интерпретаторке Ивете Ковач, за коју је текст и аранжман написао Самуел Ковач. Композиторка и текстописац Словенка Бенкова освојила је другу награду за композицију „Живим“. Ову песму је извела Уна Амићић а њену музичку продукцију потписује Растислав Срнка. Композиција „Најјача“, композитора и текстописца Владимира Марушића, у продукцији групе Southlanders освојила је трећу награду. Интерпретирала ју је Андреа Станивук.

57. Међународни фестивал певача-солиста словачких народних песама „Сусрет у пивничком пољу“

Током викенда од 17 – 19. новембра 2023. године, у Пивницама је одржан 57. Међународни фестивал певача-солиста словачких народних песама „Сусрет у пивничком пољу“. Овогодишњи празник народних песама и традиционалне ношње привукао је 29 учесника из 15 словачких војвођанских насеља, као и госте из Хрватске и Словачке. Стручни жири је функционисао у саставу: Јармила Јурица Ступавски, Словенка Бенкова, Павел Томаш ст. (оцењивали су интерпретације и аутентичност песама) и Патрик Раго (етнолог, који је био задужен за оцењивање народних ношњи). Ана Јашо (Кукучка) из Старе Пазове, родом из Бољеваца, по други пут је освојила прву награду за своје певачко умеће. Другу награду је освојила Ердевичанка Лидушка Колар, трећа награда је припала Вељку Видићу из Новог Сада. Награде за најаутентичнију народну ношњу освојили су Сара Котив из Пивница и Тина Вестек из Ковачице.

„Лети песма, лети“ – фестивал дечје забавне музике

25. Фестивал дечје забавне музике „Лети песма, лети“ одржан је 16. децембра 2023. године у Ковачици. У оквиру фестивала такмичило се 11 композитора, 13 текстописаца и 14 интерпретатора из 6 словачких војвођанских насеља. Композиције и интерпретације вредновао је жири у саставу: професорка музичке културе у пензији, Мариена Станковић Кривак, професорка клавира у Музичкој школи „Јован Бандур“ у Панчеву, Мариана Марчек Валента, као и шефица Одсека за соло певање и професорка клавира у Музичкој школи „Јован Бандур“ у Панчеву, Маријана Веселиновић. Младе извођаче пратио је хор састављен од ученика нижих разреда ковачичке основне школе, под диригентском палицом наставника музике у пензији, Павела Томаша ст. Прву награду за композицију освојио је Мирослав Звара из Арадца за песму „Бити другачија“, прву награду за интерпретацију освојила је Леа Јашо из Старе Пазове. Награда за текст „Ковачица“ отишла је у руке текстописцу Јанку Сироми из Ковачице, награду публике за композицију добио је Јарослав Халупа из Ковачице за песму „Чаробни свет бојица“, док је награду публике за интерпретацију освојила Теа Пољијак из Ковачице.

Позоришни фестивал „ДИДА“

У Пивницама је од 24. марта до 2. априла 2023. године одржан 28. Фестивал позоришних инсценација Словака са Доње земље – „ДИДА“. Посетиоци фестивала могли су погледати представе: „Тестостерон“ Словачког војвођанског позоришта из Бачког Петровца, „Кабаре 3“ Неформалне позоришне трупе „Федор театар“ из Падине, „Људ-мила“ – заједничку представу Аматерског позоришта „Јанко Чеман“ из Пивница и „КОКРАМ“ из Ковачице, дечју представу „Мој први састанак“ позоришне секције ОШ „Херој Јанко Чмелик“ из Старе Пазове, представу са једним глумцем „Memento mori“ Јана Салчака, „Оркестар Титаник“ Аматерског позоришта Културног центра Кисач, „Седам сведока“ Аматерског позоришта „Јанко Чеман“ из Пивница, „Пополвар“ Путујућег позоришта „Ј + Т“ из Медзиброда (Словачка), „Размишљања о мушкарцима“ СКЦ „Павел Јозеф Шафарик“ из Новог Сада, и „Ковачи“ Словачког позоришта „ВХВ“, СКУД „Јанко Чмелик“ и Центра за културу из Старе Пазове. Традиционално, фестивал је имао и низ пропратних дешавања, а међу њима је била и евалуација такмичења „Пишеш? Пишем!“.

29. Дечји фолклорни фестивал „Злата брана“

У Кисачу је 25. јуна 2023. године одржан 29. Дечји фолклорни фестивал „Злата брана“. Наступе такмичарских ансамбала оцењивао је жири у саставу: Ана Медвеђова (етнолог),

Оливера Попадић (музички педагог) и Јан Славик (кореограф, идејни творац и оснивач ДФФ „Злата брана“). Према њиховој одлуци, на крају свечаног галаконцерта доделили су награде најбољим играчким и певачким ансамблима. Прву награду и статуету НССНМ доделили су дечјем фолклорном ансамблу „Влочка“ Основне школе „Млада поколења“ из Ковачице, другу награду дечјем фолклорном ансамблу „Ратолешћ“ СКУД „Пивнице“ (млађој групи) из Пивница, а трећу награду дечјем фолклорном ансамблу „Врквочици“ Основне школе „Братство“ из Арадца.

Програм 2:

Програми стручног усавршавања и образовања у култури и уметности

Словачки језик у контексту административно-правне терминологије

Завод за културу војвођанских Словака у сарадњи са др Самуелом Коруњијаком је у петак, 17. новембра, по трећи пут успешно организовао стручну радионицу/семинар из области лингвистике, овога пута са темом Словачки језик у контексту административно-правне терминологије. Сарадња са Институтом за лингвистику САН „Људовит Штур“ из Братиславе, односно са научним радницима одељења Словачког народног корпуса, показала се као успешна пракса при организацији овог семинара. Прво предавање са темом „Службена употреба словачког језика у раду органа АП Војводине“, одржала је др Зденка Валент Белић, службеница Преводилачког одељења АП Војводине. Уследила су предавања филолога из Словачког народног корпуса ИЛЉШ САН. Прво од њих, предавање које се састојало од два дела, одржала је мр Романа Кролчикова. Она се фокусира на „Рад са Словачким народним корпусом“. Након ње је др Мирослав Зумрик обрадио тему „Претраживање у корпусима правних текстова“. Последње предавање одржала је мр Кристина Бобекова, а оно се односило на „Пројекат Терминолошки портал: рад са словачком терминолошком базом података“. На овогодишњем стручном семинару присуствовало је 18 полазника.

Програм 3:

Промоција активности културе војвођанских Словака и делатности Завода

67. Књижевно саветовање

Редакција месечника за књижевност и културу Нови живот је у сарадњи са Словачким издавачким центром и Словачким културним клубом у Србији, са седиштем у Бачком Петровцу, 67. пут организовала Књижевно саветовање. Саветовање је први пут одржано у новоотвореним просторијама Завода за културу војвођанских Словака у Новом Саду. Овде се

у петак, 21. априла, окупила шачица културних радника и универзитетских професора, не само из Србије, већ и из Словачке и Мађарске. Програм књижевног саветовања традиционално укључује и доделу Награде часописа Нови живот, овога пута за 2022. годину, као и остале прилоге и дискусију на тему „Библиографије у књижевним контекстима словачке мањине“, а лепим чином обележена је и двестогодишњица рођења Јозефа Подхрадског. У име организатора саветовања је госте поздравила Зденка Валент Белић, која је била и модераторка манифестације, као и Владимир Валенћик, а у име ЗКВС је добродошлицу упутио Ладислав Чањи. У другом делу програма је Анамарија Болдоцки Грбић прочитала извештај о додели Награде часописа Нови живот за 2022. годину, која је припала универзитетској професорки, др Марини Шимаковој Спешаковој из Бачког Петровца, за студију посвећену покојном мултимедијалном концептуалисти, Јарославу Супеку.

„Повратак у Логос“ Игора Миривића

У среду, 1. новембра, Завод за културу војвођанских Словака био је домаћин књижевне вечери са песником Игором Миривићем. Представљена је збирка песама „Повратак у Логос“, коју је на словачки превела Зденка Валент Белић, а објавило Друштво словачких писаца из Братиславе, 2021. године. Поред самог аутора, Игора Миривића, у програму су учествовали и књижевница, уредница и преводилац Зденка Валент Белић, писац, преводилац, театролог и филмолог Зоран Ђерић, а у музичком делу програма наступио је изванредан млади пијаниста Марек Ступавски.

Изложбена делатност:

Милан Суђија: „Мала сликарска ретроспектива“

30. март – 30. април

Изложбом „Мала сликарска ретроспектива“ Милана Суђија Завод је обележио животни јубилеј – осамдесети рођендан овог нашег истакнутог сликара. Кустос изложбе, Владимир Валенћик, у изложбу је укључио слике које је аутор насликао још за време студија на Академији ликовних уметности у Братислави код професора Јана Желибског, седамдесетих година прошлог века, али и слике из свих каснијих стваралачких периода, све до најновијих дела. Изложба је била снажно сведочанство о полувековном сликарском путу Милана Суђија, који се може окарактерисати као путовање од замишљене, суморне палете ка живим и живописним бојама пуних светлости.

Весна Опавски: „Сезонаријум – мајско бујање природе“

15. мај – 15. јун

У понедељак, 15. маја, у новој галерији Завода за културу војвођанских Словака, у улици Арсе Теодоровића 11, била је отворена самостална изложба радова Весне Опавски, академске графичарке словачког порекла. Ауторка се већ дуго времена посвећује проблематици екологије и дигиталног записа. Помоћу комбиноване дигиталне технике, која наглашава контраст између природе и технологије, труди се да укаже на значај повратка природи, коју сматра леком против отуђења данашњег човека.

Павел Чањи: „О нама – за нас“

19. јун – 14. јул

Изложбом „О нама – за нас“ Павела Чањија Завод је обележио животни јубилеј овог уметника, његов седамдесети рођендан. Кустос изложбе Владимир Валенћик је овог пута одлучио да из богатог сликарског опуса уметника одабере дела, која су на својеврсан начин јединствена уметничка хроника живота војвођанских Словака. Овој теми, која се може сматрати и немодерном, аутор је приступио високомодерним уметничким језиком, примењујући принципе савременог уметничког израза, у духу актуелних светских токова, првенствено постмодернизма и пост-надреалистичких пракси. Овај опус Павела Чањија с правом се може сматрати правим драгуљем савремене културе војвођанских Словака.

„Корени 9“

17. јул – 7. август

На 9. изложби „Корени“ своје радове је изложило 23 аутора свих генерација: Јозеф Клаћик, Михал Ђуровка, Драгана Олуић, Звонимир Пуделка, Штефица Радованов, Светлана Михаљ, Светлана Михаљ, Јасна Опавски, Весна Опавски, Сузана Санковић, Мартина Хлода, Марјан Каравла, Растислав Шкулец, Павел Чањи, Зденка Марија Мадацки, Мирослав Хаврилов, Марија Гашко, Љупка Ерг, Марија Галат Ћировић, Јан Агарски, Даниела Марко, Алена Клаћик, Мирослав Павлович и Ласло Колар. Од свог настанка, изложба се, упркос примарном фокусу на радове малог формата, никада није сводила на представљање минијатура, као студија, односно скица за будућа дела великог формата, већ се труди да овај облик уметничког стваралаштва представи као пуноправан уметнички израз. Чланови

овогодишњег жирија, који су радили у саставу: Сава Степанов, председник, и чланови Јан Агарски и Ладислав Чањи, једногласно су одлучили да Награду „Корени“ доделе академском сликару Јозефу Клаћику.

Зденка Марија Мадацки: „Тишина – линијом граничних простора“

10. август – 10. септембар

Изложбу уметничких радова Зденке Марије Мадацки под називом „Тишина – линијом граничних простора“ није могуће у потпуности разумети ако немамо у виду концептуално уметничко искуство. На изложби су представљени радови реализовани различитим техникама, од класичног цртежа, преко нешто мање традиционалних графичких листова, све до тродимензионалних инсталација. Делима Зденке Мадацки не могу се порећи класичне естетске, понекад и декоративне вредности, али карактер сваког изложеног рада и експозиције као уметничке целине јасно показују да се иза ових дела крије дубоко промишљен и целисходно артикулисан стваралачки чин.

Јасна Опавски: „Врата фантастике“

6. новембар – 6. децембар

Академска сликарка Јасна Опавски изложила је уља на платну са митолошким и духовним темама. Њено стваралаштво можемо окарактерисати као фигуративну фантастику. Изложени радови настајали су периоду од 2017. до 2023. године. Изложба „Врата фантастике“ отвара унутрашњи свет маште, чије архетипске слике сведоче о најличнијим осећањима, дилемама и запажањима, која су често универзално препознатљива код публике, парадоксално, управо због своје аутентичне индивидуалности.

Програм 4:

Развој културне продукције у мањим срединама

Завод за културу војвођанских Словака сваке године финансијски и организационо подржава културну продукцију у мањим словачким срединама, односно културну продукцију мањих и независних културних субјеката. 2023. године подржао је:

- КУД „Петровачка дружина“ – делатност друштва;
- „КОКРАМ“ из Ковачице – постпродукција представе;

- Позориште „ВХВ“ из Бачког Петровца – представе „Москва – Петушки“ и „Госпођа министарка“;
- Аматерско позориште „Јанко Чеман“ – „Оно што си видео, ниси видео...“, реализација панелне изложбе о животу и делу Јанка Чемана поводом стогодишњице његовог рођења;
- Културни центар „Арадац“ из Арадца – делатност друштва;
- СКПД „Ердевик“ из Ердевика – делатност друштва;
- СКУД „Једнота“ из Шида – делатност друштва;
- КУД „Младост“ из Луга – делатност друштва и реализација фестивала „Липом се хладимо, медом се сладимо“;
- КУД „Јан Колар“ из Селенче – снимање ЦД-а са песмама са фестивала „Златни кључ“;
- СКУД „Пивнице“ – цимбало за народни оркестар фестивала „Сусрет у пивничком пољу“;
- Камерни хор „Musica viva“ – Концерт словачких хорова из Војводине и 3. Фестивал словачке забавне музике за децу „На крилима песама“;
- Фондација „Сог Jesu“ из Сенте – онлајн база података о оргуљама у Србији, превод на словачки језик;
- Удружење аматерских ликовних уметника „Михал Гержа“ из Кисача – делатност;
- Матица словачка у Србији – прослава 250. годишњице доласка Словака у Кисач;
- СКЦ „Павел Јозеф Шафарик“ – позоришна представа „Размишљања о мушкарцима“;
- Галерија „СНД“ из Кисача – изложбена делатност;
- КУД „Владимир Мичатек“ из Кисача – делатност и реализација програма „Троглас“;
- МОМС из Белог Блата – постављање спомен-плоче и рестаурација најстаријег надгробног споменика (Густава Рудолфа Бељичке) поводом 140. годишњице доласка Словака у село;
- МОМС из Јаношика и КУД „Јаношик“ – постављање спомен-плоче Адолфу Кернуху поводом двестогодишњице доласка Словака у село.

„На крилима песама“ – 3

ЗКВС је финансијски подржао трећу едицију Фестивала словачких забавних песама за децу „На крилима песама“, који је одржан 4. јуна у великој сали Словачког војвођанског позоришта у Бачком Петровцу. На њему је учествовало 36 деце из четири словачка насеља: Бачког Петровца, Кулпина, Гложана и Селенче. Осим певача, наступио је и трио „Чаробњаци“, који је увежбао Самуел Ковач мл., као и оркестар „УМСА music“ под руководством Михала Струхара.

Програм 5:
„Божихна бајка“

„Божихна бајка“ 2023

У уторак, 19. децембра 2023. године, Завод за културу војвођанских Словака је по трећи пут одржао оцењивање конкурса за најлепши ликовни рад ученика основних школа „Божихна бајка“. Своје цртеже послали су ђаци из 14 основних школа у којима се учи словачки језик, било као матерњи или језик са елементима националне културе, али су своје радове на конкурс послали и вртићари из ПУ „Вчиелка“ из Бачког Петровца. „Божихна бајка“ је истовремено добила и међународни карактер, јер су на конкурс своје радове послали и ученици Основне школе „Малиновски“ из насеља Партизанске у Словачкој. Ученичке радове послале су основне школе из следећих средина: из Лалића, Падине, Ердевика, Бачког Петровца, Селенче, Ковачице, Старе Пазове, Арадца, Силбаша, Кисача, Кулпина, Пивница и Гложана. Радове је вредновао жири у саставу: магистарка уметности, академска графичарка Даниела Марко и Ирена Ломен, графичка дизајнерка и фотографкиња. У категорији ђака нижих разреда жири је наградио радове Мартина Колара из Ердевика, ученика 3. разреда ОШ „Сава Шумановић“, који је освојио прво место. Друга награда отишла је у руке Ларе Винковић, ученице другог разреда ОШ „15. октобар“ из Пивница, док је на трећем месту завршио рад ученице трећег разреда ОШ „Јан Колар“ из Селенче, Елене Врабчењијак. У категорији ђака виших разреда прву награду је освојио Страхиња Грња, ученик седмог разреда ОШ „Јан Амос Коменски“ из Кулпина, другу награду је освојила ученица шестог разреда ОШ „Млада поколења“ из Ковачице, Сара Хајко, а трећа награда припала је Теодори Павлињи, ученици 7. разреда ОШ „Јан Колар“ из Селенче. Двадесет најбољих радова штампано је у форми разгледница а 48 радова, који представљају све школе учеснице, изложено је у галерији ЗКВС.

Програм 6:
Портрети словачких културних активиста из Србије

Портрет Игора Бранислава Штефаника

Симболичном пантеону значајних личности културног и друштвених живота војвођанских Словака, који Завод за културу војвођанских Словака гради већ годинама уназад, ове године је додат још један портрет. Портрет евангеличког свештеника публицисте и народног посланика Игора Бранислава Штефаника, који је ушао у историју војвођанских Словака

записао као први посланик у Парламенту Краљевства Срба, Хрвата и Словенаца из редова војвођанских Словака. Портрет је насликала академска сликарка Јасна Опавски.

Портрет Андреја Сирацког

Још један портрет, који је у 2023. години обогатио галерију портрета истакнутих личности из културног и историјског живота војвођанских Словака ЗКВС, је портрет Андреја Сирацког (1900, Бачки Петровац – 1988, Братислава), словачког социолога, филозофа, политиколога. Сирацки је током студија био суоснивач и уредник часописа *ДАВ*. У периоду од 1944. до 1948. године био је директор гимназије у Бачком Петровцу, након чега одлази у Словачку. Један је од оснивача Словачке академије наука (САН) у Братислави, где је био председник, потпредседник и директор Института за социолошка истраживања, виши научни радник Института за филозофију, директор Института за филозофију и друштвену теорију. Портрет је насликала академска сликарка Јасна Опавски.

Програм 7:

Подршка књижевним издањима

- Ловачко друштво „Лесик“ из Бачког Петровца – штампа монографије „100 година од оснивања ловачког друштва 'Лесик'“;
- Матица словачка у Србији – „Фрагменти из историје МСЈ“ аутора Јана Бабјака, „Језичке грешке 5“ ауторке Ане Хорватове, „Лаконизми – анализа Статута словачке евангеличке а. в. цркве у Србији“ аутора Бранислава Кулика;
- Словачки културни клуб у Србији – „Рок-албум словачке рок музике војвођанских Словака“;
- МОМС Петровац – „Траговима петровачких матичара – из финансијског плана“;
- Асоцијација за едукацију и регионални развој „АЕРД“ из Падине – Зборник радова са конференције „Кодификација штуровског књижевног словачког језика и утицај СЕАВЦ на очување словачког језика“;
- „Није се догодило“ – песничка збирка аутора Ладислава Чањија;
- „Без корена се не може полетети“, Мирослав Демак – из финансијског плана.

Народни календар, Пазовачки календар, Ковачички календар

Завод за културу је финансијски подржао издавање годишњака Народни календар, Пазовачки календар и Ковачички календар.

V. Међународна сарадња

У складу са својим статутом, ЗКВС развија међународну сарадњу у области науке, културе и уметности војвођанских Словака, у циљу унапређења и развоја међународне културне сарадње словачке националне мањине у Војводини са матичном државом, суседним државама и регионима и осталим државама у Европи и свету.

Програм 1

„Pro Cultura Slovaca“ 2023

У суботу, 20. маја, у Надлаку у Румунији одржана је церемонија доделе Награде „Pro Cultura Slovaca“. Оснивачи ове међународне награде су Завод за културу војвођанских Словака (Србија), Завод за културу Словака у Мађарској (Мађарска) и Културно-научно друштво „Иван Краско“ (Румунија). Међународна седмочлана комисија, коју су чинили културни радници из Србије, Мађарске, Румуније и Словачке је овога пута одлучила да додели две награде и једну диплому. Награду „Pro Cultura Slovaca“ за допринос у области ликовне уметности и ширења доброг имена словачке уметности и културе са Доње земље у земљи и иностранству, добио је академски сликар, графичар, педагог и организатор културног живота војвођанских Словака, Павел Чањи (1953). Будући да Павел Чањи, из здравствених разлога, није могао лично да присуствује свечаној додели награде у Надлаку, организатори су одлучили да му ову награду уруче у Новом Саду, на отварању његове изложбе у Заводу за културу војвођанских Словака, коју ће завод приредити поводом животног јубилеја аутора – седамдесетог рођендана, а која ће бити уприличена половином јуна. Награда „Pro Cultura Slovaca“ за допринос у области стварања и реализације значајних културних догађаја, за ширење доброг имена словачке уметности и културе са Доње земље у земљи и иностранству, за дугогодишњу подршку словачкој уметности и култури са Доње земље, као и за њихово представљање и промоцију, додељена је мр Павелу Хласњику (1968), први потпредседник Демократског савеза Словака и Чеха у Румунији, средњошколски наставник и организатор културног и друштвеног живота Словака у Румунији, потпредседник Светског удружења Словака у дијаспори за Доњу земљу. Диплому „Pro Cultura Slovaca“ за допринос у области народне културе добио је Јан Славик (1956), фолклораш, кореограф, уметнички руководиоцац више фолклорних ансамбала, фолклорни менаџер, културни радник и члан МСС.

Програм 2:

„Троглас“ – књижевна турнеја по Доњој земљи

„Троглас“ – књижевна турнеја по Доњој земљи, односно сусрет деветоро песника из три државе Доње земље: из Србије, Мађарске и Румуније, који је организовао Завод за културу војвођанских Словака, одржан је у петак, 3. новембра, у просторијама КУД „Владимир Мичатек“ у Кисачу. Књижевној вечери присуствовали су: Ева Фабијан и Имрих Фул из Мађарске, Ана Калијанко и Ана Каролина Доваљ из Румуније, Ладислав Чањи, Катарина Хриц и Мартин Пребуђила из Србије. У оквиру књижевне вечери представљена је и публикација са истим називом као и манифестација, дакле „Троглас – књижевна турнеја по Доњој земљи“, која доноси избор из савремене поезије Словака у Србији, Мађарској и Румунији.

Летња школа „ЕСМЦ“ у НССНМ и ЗКВС

У четвртак, 31. августа, ЗКВС је посетила двадесетпеточлана група студената из више земаља света, полазника Летње школе „ЕСМЦ“ (Europanstvo Centre for Minority Epvoisses). Студенти су се интересовали за питања суживота мањина у Војводини и могућности развитака и унапређења положаја мањина. На питања студената, који су показали велико интересовање о положају словачке мањине у Србији, одговарали су Душанка Петрак, председница НССНМ, Јанко Хавран, потпредседник НССНМ и Ана Спевак, в. д. директора ЗКВС.

Ана Спевак

вршилац дужности директора
Завода за културу војвођанских Словака

У Новом Саду, 18.03.2024.